

Historian ja yhteiskuntaopin opettaja ei kavahda Venäjän hyökkäyssotaa

EERO KITUNEN

Venäjän Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyssodan alettua muutama toimittaja kysyi minulta, miten sotaa historian ja yhteiskuntaopin oppitunneilla käsitellään. Historian ja yhteiskuntaopin opettajat ovat auttaneet oppilaita ja opiskelijoita ymmärtämään sodaksi laajentuneen kansainvälisen konfliktin syitä ja eri osapuolten näkemyksiä siitä sekä ohjanneet pohtimaan sen mahdollisia seurauksia. He ovat siis tehneet itselleen hyvin tuttua työtä eikä Venäjän hyökkäyssodassa sikäli ole mitään uutta.

Uutta sen sijaan on, että sota on nyt maantieteellisesti melko lähellä ja henkisesti erittäin lähellä. Ukraina voisi olla Suomi. Siksi sodan aiheuttama kollektiivinen ja usein henkilökohtainen järkytys ja pelko ovat olleet osa opetustilannetta. Uskon, että sodan rauhallinen ja analyttinen käsittely oppitunneilla on lievittänyt oppilaiden ja opiskelijoiden siihen liittyviä huolia. Historian ja yhteiskuntaopin opetus on siis ollut erityisen tärkeää siksi, että se edistää kansainvälisten suhteiden ymmärrystä, ja myös siksi, että sillä on psyykkisesti rauhoittava vaikutus.

Toimittajat ovat olleet kiinnostuneita myös siitä, mitä oppikirjat opettavat Putinin Venäjästä. Pitkään lännessä on perusteltu yhteistyötä Venäjän ja sen hallintoa lähellä olevien tahojen kanssa sillä, että se edistää yhteisymmärrystä, rauhaa ja demokratiaa. Hyökkäyssodan alettua on kysytty, onko yhteistyö perustunut hyväuskoiselle hölmöydelle. Historian oppikirjoihin kohdistuva kiinnostus liittyyneen tähän keskusteluun. Onko niissä annettu liian myönteinen kuva Putinin Venäjästä? Vaikka näin olisikin, historian opettajat osaavat kyllä tarjota oppilaille ja opiskelijoille toisen, kriittisen näkökulman.

Suomen ja lännen suhteet Ukrainan-sotaa edeltäneeseen Putinin Venäjään näyttävät nyt kyseenalaisilta. Jälkiviisuus ja yhteiskunnallinen keskustelu

ylipäänsä ei kuitenkaan saisi olla anakronistista: menneisyyden tekoja ei tule arvioida niihin nähden tulevaisuudessa ilmenevien tietojen avulla. Historian oppiaine opettaa välttämään anakronistisuutta ohjaamalla oppilaita ja opiskelijat pohtimaan, mitkä juuri kyseisen ajankohdan tekijät vaikuttivat ihmisten toimintaan.

Ukrainan-sota muuttaa maailmaa nopeasti. Erityisesti yhteiskuntaopin oppikirjat vanhenevat sitä nopeammin, mitä vauhdikkaammin maailma muuttuu. Opetuksen laatu säilyy tästä huolimatta. Historian ja yhteiskuntaopin opettajat tuottavat itse opetusmateriaalia ajankohtaisista aiheista, joista oppikirjat eivät kerro tai kertovat vain vähän.

Kustantajien on kuitenkin syytä huolehtia, että mahdollisimman ajantasaista opetusmateriaalia on saatavilla. Kuntien vastuulla taas on, ettei niissä käytetä vanhentuneita oppikirjoja. Se on oppilaiden ja opiskelijoiden edun mukaista ja edistää myös opettajien työhyvinvointia. Ei pidä ihmetellä, jos historian ja yhteiskuntaopin opettaja väsyä suuresta opetusvelvollisuudesta ja opetusmateriaalien alituisesta päivittämisestä koituvan työ vuoksi. ■

Kirjoittaja on HYOL ry:n hallituksen puheenjohtaja.